

**INSTITUTIONEN FÖR
GLOBALA STUDIER**

ÖAR, BROAR OCH GRÄNSGÅNGARE

Barriärer mot ekologiskt hållbarhetsarbete i
Göteborgs miljöförvaltning

Filip Klang

Examensarbete i socialantropologi

Uppsats/Examensarbete:	15 hp
Program och/eller kurs:	Antropologprogrammet
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	Vt2023
Handledare:	Annelie Sjölander Lindqvist
Examinator:	Åsa Wahlström Smith
Antal ord	10 998

Förord

För att ens ha kunnat nå fram till att skriva denna uppsats vill jag först och främst tacka mina klasskamrater Jonas, Beatrix och Line som stöttat, underhållit och kämpat vid min sida under dessa tre år på antropologprogrammet.

För stödet, de kloka kommentarerna och er ovärderliga feedback under uppsatsskrivandet, vill jag tacka Tobias och Beatrix som ingått i min handledningsgrupp. Utan er hade denna uppsats aldrig blivit vad den till slut blev.

Jag vill passa på att tacka de på miljöförvaltningen som tog emot mig och generöst bidrog med sin tid och kunskap för att göra denna uppsats möjlig.

Slutligen vill jag tacka min handledare Annelie Sjölander-Lindqvist, The Wolf Mother, som med lugn, tålamod och vägledning hjälpt mig att ro detta projekt i land.

Till er alla – TACK!

Abstract

Att ställa om samhället till att bli mer hållbart i förenlighet med Agenda 2030 och de globala hållbarhetsmålen har länge varit en tuff nöt att knäcka. Göteborgs stad har sedan 2021 arbetat med att implementera ett nytt miljö- och klimatprogram till följd av det mindre lyckade miljöprogrammet som löpte mellan 2012–2020. Studien undersöker hur tjänstepersoner på Göteborgs miljöförvaltning förhåller sig till att göra Göteborg till en mer ekologiskt hållbar stad och vilka barriärer de upplever i sitt vardagliga arbete med det nya miljö- och klimatprogrammet. Hållbarhetsbarriärer är det huvudsakliga analytiska ramverket för studien och innebär de scenarion, händelser och situationer som försvårar omställningsarbetet. Studien har använt sig av kvalitativa etnografiska metoder, så som intervjuer med tjänstepersoner på förvaltningen och deltagande observation, som vid en workshop arrangerad av miljöförvaltningen med deltagare från andra förvaltningar och bolag. Med dessa metoder kan studien visa på att ekonomiska faktorer och resursbrist är en av de största barriärerna som tjänstepersonerna upplever för staden att blir mer hållbar. Andra barriärer handlar om upplevd rädsla för förändring bland så väl medborgare som politiker och tjänstepersoner. Förvaltningens tjänstepersoner upplever att det kan finnas överväldigande mängder information som varje tjänsteperson behöver besitta *och* att det finns en bristande kunskapsspridning bland medborgare, tjänstepersoner och politiker. Uppsatsen är skriven på svenska.

Nyckelord: Hållbarhetsbarriärer, tjänstepersoner, myndighetsutövning, Agenda 2030, Göteborg

Innehållsförteckning

1	Introduktion	1
1.1	Problemformulering	2
1.2	Syfte	2
1.3	Frågeställningar	3
2	Bakgrund, tidigare forskning och teoretisk anknytning	4
2.1	Bakgrund	4
2.2	Tidigare forskning och teoretisk anknytning	5
3	Analytiskt ramverk	8
3.1	Hållbarhet som diskurs	8
3.2	Policyantropologi och hållbarhetsbarriärer	9
4	Metod och genomförande	12
4.1	Att komma in i fältet	12
4.2	Deltagande observation	15
4.3	Intervjuer	15
4.4	Etiska principer	16
5	Resultat och analys	18
5.1	”Klimat och natur går inte före ekonomi en enda dag i veckan”	18
5.2	Vanans makt	21
5.3	”Informationsoverload” och kunskapsbrist	25
6	Slutsatser och avslutande diskussion	29
	Referenslista	32

Denna sida har medvetet lämnats blank

1 Introduktion

Det är sju år kvar till år 2030, året som världens makthavare gemensamt kommit överens om att ha ställt om och gjort planeten till en mer hållbar plats att leva på, i enlighet med FN:s globala mål och Agenda 2030. Även om det finns viss positiv utveckling på en del områden i det globala hållbarhetsarbetet så framhäver IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change) i sin syntesrapport från mars 2023 att det finns klimateffekter som till och med är värre än tidigare beräknat (SMHI, 2023-03-20). IPCC meddelar i rapporten att utsläppen av växthusgaser fortsätter att stiga (IPCC, 2023, A1) och att atmosfären, haven, istäckena och biosfären har utstått snabb och utbredd förändring som lett till extrema väder- och klimatfenomen i samtliga regioner i världen (IPCC, 2023, A2). Även om mänsklig aktivitet påverkat miljö och klimat i årtusenden så gör vi det nu på ett inte tidigare skådat vis. Den mänskliga påverkan inkluderar klimatförändringar, massutrotning och förlust av biologisk mångfald samt mikroplaster i ekosystem på såväl land som i haven (Chua & Fair, 2019).

Enligt de globala målen ska världens länder ägna sig åt arbete för att uppnå ekologisk, social och ekonomisk hållbar omställning innan 2030 för att dagens behov ska kunna tillfredsställas utan att äventyra framtida generationers möjlighet att tillfredsställa sina (Brundtland, 1987). Detta arbete sker på individnivå, lokal nivå och nationell nivå. På lokal nivå har Göteborgs stad anammat de globala målen och Agenda 2030 i sitt hållbarhetsarbete och erkänner sin egen roll i att förverkliga dessa mål, då en stor del av de globala målen ligger inom det kommunala grunduppdraget (Göteborgs Stad, u.å. a). Eftersom ett av syftena med Agenda 2030 är att det ska fungera som ett verktyg för länder att själva ta fram strategier för att arbeta med sin hållbarhet (Hansson m.fl., 2019) och eftersom arbetet ska drivas på utan hård lagföring (Biermann, Kani & Kim, 2017), blir tillvägagångssätten för hur målen ska uppnås fria för tolkning för världens länder. Detta möjliggör för Göteborg att bedriva hållbarhetsarbete utifrån de hållbarhetsproblem som staden står inför med de förutsättningar som staden har (Göteborgs Stad, u.å. b). Sprunget ur Parisavtalet (att motverka den globala uppvärmningen genom minskade koldioxidutsläpp), de globala målen och de lokala hållbarhetsproblem som Göteborg har, har Göteborgs stad därför utvecklat ett miljö- och klimatprogram (MKP) (Ledin & Edlund, 2021, i Larsson, 2021-03-10). I MKP (Göteborgs stad u.å. c, s. 5) skrivs att "... programmet lägger grunden för omställningen till en ekologiskt hållbar stad 2030 och är stadens övergripande styrande dokument för arbetet inom den ekologiska dimensionen av hållbar utveckling.". Göteborg har som ambition att vara ledande

som en av världens mest progressiva städer när det kommer till miljö- och klimatrelaterat arbete Göteborgs Stad, u.å. c).

Ur ett antropologiskt perspektiv finns ett intresse att studera myndigheter, myndighetsutövning och tjänstepersoner eftersom de har möjlighet och makt att nå ut till, påverka och styra stora sociala sfärer av mänskligt liv (Shore m.fl., 2011). De globala målen, Agenda 2030 och i dess förlängning även Göteborgs MKP kan förstås som sociala texter innehållande spår av ekonomiska och politiska intressen som reflekterar de olika problem och problemlösningar som texternas författare identifierar (Carant, 2017; Colebatch m.fl., 2010). Hannah Knox (2020) hävdar att klimatforskning idag brister eftersom människan framställs som ett globalt socialt kollektiv och hon betonar att denna syn på människan förbiser hur sociala relationer, kollektiva meningsskapandeprocesser och historia skapas och skapar klimatförändringar, något som antropologiska studier kan hjälpa oss att förstå.

1.1 Problemformulering

Hållbarhet kan vara ett förvirrande begrepp och den enda rådande konsensusen kring begreppet tycks vara att det inte finns någon gemensam förståelse för det (de Paiva Duarte, 2015). Organisationer och myndigheter består av en skara sammansatta kunskaper och förståelser vilket presenterar olika hållbarhetsrelaterade problem och ger varierade lösningar för hur problemen ska tacklas. Policys skapas i komplexa sociala och kulturella sfärer och hjälper både till att identifiera och erbjuda lösningar på problemen. Även när olika aktörer är överens om ett gemensamt mål ser vägen dit ofta olika ut. Problemet som denna studie ämnar undersöka är därför hur tjänstepersoner som arbetar med att utföra policyarbete främst inom den ekologiska dimensionen av hållbarhet ser på sitt uppdrag att göra Göteborg till en mer hållbar stad, hur de navigerar de olika förståelserna och kunskaperna och hur de upplever sin förmåga att påverka, planera och utföra hållbarhetsarbete i staden.

1.2 Syfte

Syftet med denna studie är att undersöka vilka hållbarhetsbarriärer som tjänstepersoner på Göteborgs miljöförvaltning upplever i hållbarhetsarbetet och med att nå upp till uppsatta hållbarhetsmål. Studien har gjort detta genom att studera hur tjänstepersoner navigerar arbetet med att göra Göteborg till en mer ekologiskt hållbar stad i kontexten av Agenda 2030, lokala hållbarhetsmål och myndighetsutövning. De globala målen och Göteborgs miljö- och

klimatprogram kommer för denna studie användas för att hjälpa till att förstå hur studiens deltagare arbetar med hållbarhet i det vardagliga arbetet.

1.3 Frågeställningar

- Hur förhåller tjänstepersoner med hållbarhetsuppdrag på miljöförvaltningen sig till uppgiften att göra Göteborg till en mer hållbar stad?
- Hur upplever tjänstepersoner sin förmåga att påverka, planera och utföra hållbarhetsarbete?

2 Bakgrund, tidigare forskning och teoretisk anknytning

I detta kapitel kommer jag att presentera en bakgrund till ämnet och fältet för att läsaren enklare ska kunna förstå och ta sig an studien och dess kontext. Därefter kommer jag att presentera relevant tidigare forskning på ämnet och tillsammans med en redogörelse för de teoretiska begrepp som utgör studiens ramverk.

2.1 Bakgrund

De globala målen är 17 till antalet och sammanfattas i tre huvudmål för social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet. FN:s 17 mål som ska vara nådda till 2030 lyder; ingen fattigdom; ingen hunger; god hälsa och välbefinnande; god utbildning för alla; jämställdhet; rent vatten och sanitet; hållbar energi för alla; anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt; hållbar industri, innovationer och infrastruktur; minskad ojämlikhet; hållbara städer och samhällen; hållbar konsumtion och produktion; bekämpa klimatförändringarna; hav och marina resurser; ekosystem och biologisk mångfald; fredliga och inkluderande samhällen; genomförande och globalt partnerskap (FN, u.å.). Göteborgs stad erkänner sin naturliga roll att uppfylla de mål som aktualiseras för Göteborg då flera av dem ligger inom ramarna för kommunuppdraget (Göteborgs Stad, u.å. a).

Göteborg har flera år i rad har prisats ”världens mest hållbara destination” av Global Sustainability Movement (Göteborg & CO, u.å. a). Global Destination Sustainability Index (GDSI) mäter och sammanställer samtliga tre hållbarhetsaspekter i Agenda 2030 för att avgöra vilken stad som är bäst på hållbarhet. Som miljömässig hållbarhetsdestination hamnar Göteborg år 2022 på andra plats bakom Bergen (GDS, u.å.). Göteborg & CO, som är Göteborgs stads destinationsbolag, lyfter på sin hemsida att för att hamna högt på en sådan ranking räcker det inte att besöksnäringen engagerar sig utan hela staden måste engagera sig i hållbarhetsarbetet (Göteborg & CO, u.å. a). Det goda resultatet för Göteborg kan tolkas som att staden vet vad de sysslar med när det kommer till såväl ekologisk som social och ekonomisk hållbarhet och stadens förvaltningar kan antas delvis ligga bakom denna framgång.

Miljöförvaltningens roll i Göteborg är att verka för göteborgarnas goda livsmiljö och för att samhällets negativa påverkan på miljö och hälsa ska vara så liten som möjligt. Detta görs på uppdrag av en politiskt förtroendevald miljö- och klimatnämnd. Inom detta uppdrag ryms bland annat att utföra tillsyn på miljöfarliga verksamheter, generell miljöövervakning i staden, att styra och samordna miljöarbete genom att driva på och följa upp förvaltningar och bolags

arbete och att vara rådgivande i samhällsplaneringen av staden (Göteborgs Stad, u.å. d). Miljö- och klimatprogrammet har tagits fram av miljöförvaltningen med stöd av tjänstepersoner i stadens förvaltningar och bolag med tre huvudmål om 1) klimat - klimatavtryck nära noll; 2) natur - hög biologisk mångfald; och 3) människa - god livsmiljö för människorna. Miljöförvaltningen har också tagit fram ett miljöledningssystem som ska underlätta för bolag och förvaltningar att tillsammans systematiskt kunna arbeta med sin negativa miljöpåverkan. Inom systemet finns två metoder för att arbeta med hållbarhet. Den första går ut på att planera, genomföra, följa upp och förbättra miljöprojekt. Den andra metoden innehåller sju strategier; att agera som föregångare; att skapa förutsättningar att leva hållbart; att driva på utvecklingen av cirkulär ekonomi; att arbeta strategiskt med finansiering för ökad takt i omställningen; att driva på utvecklingen för hållbart byggande; att planera för en grön och robust stad och slutligen att driva på utvecklingen av hållbara transporter. Miljöförvaltningens roll är att underlätta och driva på arbetet med MKP och miljöledningssystemet genom att ta fram vägledning för vad som behöver göras och handledning för hur det kan gå till (Göteborgs Stad, u.å. e).

2.2 Tidigare forskning och teoretisk anknytning

Rozélia Laurett och Arminda do Paço (2019) har sammanfattat forskningsläget för hållbarhetsbarriärer och definierar dem som de scenarion, händelser och situationer som på negativt vis påverkar hållbarhetsarbete. Laurett och do Paço presenterar forskning från bland andra Vincent Kuppig (m. fl., 2016) och Fernanda de Paiva Duarte (2015). Kuppig har utfört en intervjustudie hos nio organisationer baserade i USA. Studien visade att ekonomiska faktorer var en av de huvudsakliga barriärerna för privata bolag att bli mer hållbara. Dessutom kunde forskarna identifiera lågt engagemang bland personal och kortsiktigt tänkande i ledningsgrupper som andra barriärer. Studien visade också att den offentliga sektorn tycks handskas i mindre utsträckning med de ekonomiska barriärerna (Kuppig m.fl., 2016). de Paiva Duarte (2015) har utfört en kvalitativ studie i Brasilien där hon intervjuat och skapat fokusgrupper bestående av chefer och tjänstepersoner i 14 organisationer och har identifierat fem huvudsakliga hållbarhetsbarriärer: semantiska; attitydbaserade; politiska; systemiska och makro-systemiska. Hållbarhetskonceptets mångtydiga innebörd har i studien stått för flera av de semantiska barriärerna bland deltagarna, medan de attitydbaserade barriärerna har handlat om att självtjänande beteende hindrar uppfyllandet av hållbarhetsmålen. De politiska hindren som lyftes av de Paiva Duarte innebar politiska maktspel, andra bakomliggande intressen och

maktskifte som försvårade eller direkt avbröt hållbarhetsarbetet. ”Frånvarande av systemtänkande” var ytterligare en barriär som studiens deltagare upplevde. Detta innebar ett uppdelat arbetssätt som hindrade helhetsperspektiv i relation till organisationsarbete och fackuppdelningen sågs hindra en sammanhängande hållbarhetskultur på arbetsplatsen. Den sista barriären identifierad i de Paiva Duartes (2015) studie var de makrosystemiska. Deltagare i studien syftade till att det var en sak att kalla den egna verksamheten hållbar, men att vara verkligt hållbar innebar att inkludera hela försörjningskedjan – något som anses brista. En av deltagarna i studien hävdade att den största barriären var att kapitalistiska system ingjuter materialistiskt värde i människor vilket hindrar långsiktigt genomförande av hållbarhetsmålen (de Paiva Duarte, 2015).

Leonora Angeles, Victor Ngo och Zoë Greig (2019) har utfört en studie som analyserat varför kunskap inte smidigt går att omvandla till handling i en kontext av ett Globala Syd som står inför klimatrelaterade katastrofer. De försökte skapa förståelse för hur resiliens ger sig uttryck på mikro (individ) och meso (institutionell) nivå och hur detta påverkar lokala klimatåtgärder. Särskilt frågar de sig vilka vägar mot transformativ institutionell förändring som kan hantera byråkratisk ”inertia” (tröghet) i lokal klimatanpassningspolitik och dess utförande. I studien hävdar Angeles, Ngo och Greig å ena sidan att transformativt socialt lärande, alltså processer att tillägna sig kunskap och attityder som gör det möjligt för samhällen att engagera sig i förändring genom att utmana hegemoniska tankesätt; å andra sidan att kapacitetsbyggande, uppbyggnaden av specifika kunskaper för att tackla specifika mål är avgörande för att överkomma byråkratisk tröghet och klimatrelaterade problem.

I *Thinking like a Climate* av Hannah Knox (2020) argumenterar författaren att traditionella sätt att tänka kring människan, där mänsklig agens och individualism prioriteras, är otillräckliga för att förstå människans sammankoppling med naturen. Knox lyfter fram att man i stället bör tänka på människa och natur som ett ”klimat”, ett sätt som betonar människans ömsesidiga och reciproka förhållande med övriga system. Knox påstår att genom att göra detta kan utmaningarna som klimatförändringarna presenterar angripas mer effektivt. Sättet som hon föreslår att se på människans plats i de planetära systemen är av en mer holistisk karaktär vilket kan ge en bättre övergripande förståelse för de klimatmässiga problemen planeten står inför. Att ”tänka som ett klimat” innebär att ta en långsiktig, systemnivå-syn på klimatförändringarna och förstå att det inte bara handlar om att minska växthusgasutsläpp eller anpassning till stigande vattennivåer och temperaturer, utan att det är en mångfacetterad utmaning som involverar såväl ekonomiska som sociala och politiska

faktorer. Perspektivet uppmuntrar människor att överväga sina handlingar, sina beslut och de större system som de verkar i för att söka mer holistiska och samarbetsinriktade lösningar. Knox har utfört sin studie i Manchester bland tjänstepersoner, politiker, medborgare och argumenterar att vardagsarbetet med att utforma och genomföra klimatpolicy samt att översätta lokala klimatkunskaper till ledningsnivå, kan bidra till förändring i klimatarbetet på global nivå, genom ett nerifrån-och-upp-perspektiv (Knox, 2020).

3 Analytiskt ramverk

Det etnografiska materialet i studien har tolkats och analyserats med hjälp av studiens analytiska ramverk. Följande avsnitt kommer att presentera detta ramverk som i huvudsak består av tre begrepp: diskurs, policyantropologi och hållbarhetsbarriärer.

3.1 Hållbarhet som diskurs

FN:s globala mål och Agenda 2030 har hjälpt till att etablera den mest populära diskursen för hållbarhet och hållbarhet har blivit närmast synonymt med hållbar utveckling. Konceptet hållbar utveckling har därför blivit ett övergripande mål för policyarbete och beslutsfattare världen över för att bli just hållbara (Hugé m.fl., 2012). Diskurser är sättet som vi pratar om världen för att vettiggöra den och sättet vi pratar om världen har allvarliga konsekvenser för hur vi agerar och formar våra politiska, sociala och ekonomiska handlingar i den. Diskurser har på så vis både en hjälpsam funktion för oss att förstå världen men de har även en begränsande funktion då det döljer sätt att se på världen som inte tolereras inom den dominerande diskursen. Marisol de la Cadena formulerar en liknande tanke på följande vis:

The unthinkable is not the result of absences in the evolution of knowledge; rather, it results from the presences that shape knowledge, making some ideas thinkable while at the same time canceling the possibility of notions that defy the hegemonic habits of thought that are prevalent in a historical moment (de la Cadena, 2015, s. 76)

På så vis både hjälper diskurser oss att identifiera problem och erbjuder lösningar på dem. Inom policyarbetet för hållbarhet sätter de också ramarna för myndighetslogik och ekonomiska insatser (Curant, 2016).

Hållbar utveckling är dock bara ett (1) sätt att förstå hållbarhet. Att de globala målen är odelbara och integrerade, vilket innebär att ett mål inte kan uppnås på bekostnad av ett annat mål (Naturvårdsverket, u.å.) har kritiserats. Hållbar utveckling förutsätter bland annat ekonomisk tillväxt, något som anses vara omöjligt då vi lever på en planet med begränsade resurser. Kritiker hävdar därför också att hållbar utveckling som begrepp är en oxymoron, alltså ett ordpar där de två orden är raka motsatser till varandra (till exempel bitterljuv, jätteliten eller talande tystnad) (Hugé m.fl., 2012; Browne 2015). Diskursen om hållbarhet som hållbar utveckling kan därför ses som en övergripande barriär för hållbarhet i sig, då

diskursen påverkar vilka problem som identifieras och vilka lösningar som tolereras. Med anledning av detta hade barriärerna i hållbarhetsarbetet troligtvis sett annorlunda ut om den dominerande diskursen kring hållbarhet hade sett annorlunda ut. Hållbar utvecklingsdiskursen kan förknippas med antropocentriska neoliberala lösningar vilket medför en hög tilltro till marknadsbaserade och teknokratiska lösningar och innovationer och brukar beskrivas som svag hållbarhet (Carant, 2017; Hugé m.fl., 2013; Frank 2017). Alternativa hållbarhetsdiskurser kan i stället teoretisera kring ”nedväxt” och visa hur vi kan gå ifrån en ekonomi organiserad kring dominans och utvinning av naturresurser till en ekonomi som är rotad i ömsesidighet och närhet till den levande världen (Hickel, 2021). Detta sätt att se på hållbarhet brukar i stället beskrivas som en stark hållbarhetssyn. Med det sagt kommer denna studie förhålla sig till hållbarhet i linje med Agenda 2030 och Göteborgs miljö- och klimatprogram, där ekonomisk tillväxt ses som en av förutsättningarna till den hållbara omställningen. Detta är också idévärlden i vilken informanterna till denna studie är verksamma i.

3.2 Policyantropologi och hållbarhetsbarriärer

Med blicken riktad mot policyarbetare kan förståelse skapas för hur myndighetsprocesser, maktfördelning och -utövande samt social förändring går till. Policys blir till i särskilda sociala och kulturella världar och ser till att forma sagda världar samtidigt som de reflekterar och berättar någonting om dem. Policys formar alltså samhällen men ger också insyn i den tid och plats i vilka de blir till. Policy är aldrig en tydligt avgränsad enhet skapad av en konsensus kring dess mål och idéer (Gellner & Hirsch, 2001). Nya policys är med andra ord aldrig obestridda, utan blir till i en ständig kamp mellan flera viljor och perspektiv (Shore m.fl., 2011; Colebatch m.fl., 2010). Antropologiska policystudier fokuserar därför på hur de sociala och kulturella processerna går till inom ramen för policyarbete och lyfter fram vad det är som pågår inom institutionerna för policy och förändringsarbete. Inom policyantropologi kan man alltså se hur de mångfacetterade antaganden, normerna och värderingarna hos policyarbetare är inbäddade i ett nät av mening som mynnar ut i handlingar från myndigheterna (Sjölander-Lindqvist, 2015).

Policyantropologi tar en kritisk ställning till vad Cris Shore (m.fl., 2011) kallar för den ”dominerande betraktelsen av policy” hos politiker, nämligen att policy skulle vara objektivt baserade på ”sunt förnuft” eller självklarheter, som om policy är resultatet av beslut tagna av

en rationell myndighet som enkelt kan omorganisera resurser för att lösa särskilda problem, och nå ett väntat eller känt resultat. "Homo Economicus" har länge varit en kritiserad beskrivning av människan, en beskrivning som framställer människan som rationell varelse som fattar fullt informerade beslut och förbiser känslor och impulser (se till exempel Sahlins, 1966; Keynes, 1964). Detta sätt att se på människan kan ses som en bakomliggande logik i hur man formulerar policys. Vad som gör ett antropologiskt perspektiv särskilt effektivt på att analysera policy är dess förmåga att se till beslutsfattarens subjektiva meningsskapande och förståelser. Shore (m.fl., 2011) argumenterar att trots att beslutsfattare ofta försöker framställa sina handlingar som opolitiska och givna, kan antropologer utmana beslutfattarnas antaganden och praktiker genom att växla mellan ett emic (inifrån-) och ett etic- (utifrån-) perspektiv. Inifrånperspektivet fokuserar på att fånga förståelse för kulturfenomen inifrån kulturen själv genom att låta sig uppslukas av den, medan utifrånperspektivet belyser forskarens egna analytiska ramverk (Mostowlansky & Rota, 2020). Det är därför relevant att anta ett policyantropologiskt perspektiv när man studerar hållbarhetsarbete, eftersom policy i sig är sociala och kulturella texter.

Det finns ett flertal aktörer involverade i policyarbete, bland andra de som ska införliva den och de som ska formulera den. Utöver politiker och tjänstepersoner finns bland annat professionella experter och förespråkare och representanter för olika intressegrupper. Dessa brukar falla under termen "policy workers", eller policyarbetare, och kan vara anställda av myndigheter, tankesmedjor eller intressegrupper. De kan representera samhällsgrupper eller internationella organisationer men de kan också vara aktivister som inte hör till någon utav sagda instanser utan snarare ägnar sig åt policyarbete på fritiden (Colebatch m.fl., 2010). Till dessa policyarbetare hör även tjänstepersonerna på miljöförvaltningen till eftersom de gör tjänsteutlåtande till sittande lokalpolitiker, vilket också bidrar till skapandet av policy. Vad de i första hand är, är dock utförare av ett politiskt definierat uppdrag som ingår i den mångfaldiga skara som med sin kollektiva kunskap bidrar till arbetet med policy. Enligt Hal Colebatch, Robert Hoppe och Mirko Noordegraaf (2010) brukar policy referera till de mål eller strategier framlagda av auktoriserade ledare; särskilda handlingar såsom beslut, tillkännagivanden och stadgar; en övergripande handlingslogik (till exempel miljöpolitik) eller struktureringen av en praktik (till exempel hur tjänstepersoner handlägger ärenden).

Hållbarhetsbarriärer är de scenarion, händelser eller situationer som försvårar, hindrar eller på annat sätt negativt påverkar hållbarhetsarbetet. Dessa barriärer identifieras på mikro-, meso- och makronivå, det vill säga bland individer, inom organisationer och globala strukturer.

Denna studie kommer att anamma Rozélia Lauret och Arminda do Paço's (2019) definition av hållbarhetsbarriärer.

4 Metod och genomförande

Etnografi kan översättas till skrivandet om människor eller vetenskapligt beskrivande av kulturer och är ett av antropologins viktigaste verktyg (Townsend, 2018). Studien har genomförts med hjälp av olika etnografiska metoder och typer av data för att holistiskt kunna analysera fältet och dess deltagare (Göransson, 2019). I studien har jag använt mig av kvalitativa metoder i syfte att ta del av tjänstepersoner på Göteborgs miljöförvaltnings upplevelser kring hållbarhetsarbete och tillhörande hållbarhetsbarriärer. För att göra detta har jag främst använt mig av intervjuer och samtal, därtill har även deltagande observation utförts vid olika workshops och arbetsplatsträffar (APT) arrangerade av miljöförvaltningen. Inställningen till data i studien har varit att det är något som genererats snarare än något som samlats in, eftersom datagenerering innebär erkännandet av etnografens eget inflytande på både informanter, fält och data (Göransson 2019).

Data som genererats har filtrerats genom min förståelse, mina tolkningar och genom analyser i en cirkulär process. Tolkningsperspektivet ger därmed studien en hermeneutisk infallsvinkel. Hermeneutik fokuserar på tolkaren som en deltagare i fältet, snarare än att försöka eliminera effekterna av etnografens närvaro. Snarare än att försöka uppnå objektiv sanning så godtas att kunskap är någonting som existerar i tids- och plats specifika händelser (Agar, 1980). Michel Agar (1980) framhäver att denna kunskap annars är svår, om inte omöjlig, att uttrycka med ord och beskrivningar. En etnografi är alltså en text och en metod som försöker förstå en annan livsvärld genom att använda den egna kroppen som instrument för kunskap genom upplevelser (Ortner, 2008). Gregory Bateson (2000, s. xxvi) argumenterar på liknande sätt att ingen data är så kallad "rådata" utan att all information har någon gång "... been subject to editing or transformation either by man or his instrument", men fortsätter med att säga att data är den mest pålitliga källa som vi har och från dem måste alla forskare utgå. Därför bör etnografi inte ses som en objektiv sanning om verkligheten utan är, genom etnografen, en tolkning av den.

4.1 Att komma in i fältet

Som antropologstudent med förkunskaper inom humanekologi påbörjade jag fältarbetet med inställningen att min förståelse kring hållbarhet kunde skilja sig något från de jag skulle möta i fält. Jag har tränats i att aktivt problematisera och ifrågasätta dominerande narrativ, diskurser, teoretiska utgångspunkter och världsbilder som styr det globala hållbarhetsarbetet.

Denna förkunskap har påverkat mig i fält eftersom jag från början har haft ett kritiskt förhållningssätt till Agenda 2030 och de dominerande diskurserna kring hållbarhet (som finns nämnda i förgående kapitel). För att vara en trovärdig och pålitlig forskare har jag därför fått anstränga mig för att avlära mig denna förförståelse för att kunna ta till mig av mina informanternas livsvärldar och berättelser. Det har dock också kunnat användas till min fördel då jag kunnat ställa fördjupande frågor och be deltagare att följa upp eller förtydliga resonemang. Detta har också möjliggjort mig att växla mellan ett emic- och eticperspektiv, som förklarar i uppsatsens tredje kapitel.

Jag refererades till studiens ”gatekeeper” när jag sökte kontakt med direktören för förvaltningen vid studiens startskede. En ”gatekeeper” är en nyckelindivid, -grupp eller -verksamhet som ger tillgång till eller påverkar forskarens tillgång till deltagare för studien (Latchem-Hastings, 2019). Denna nyckelindivid var chef på miljöförvaltningens avdelningar och gav mig tillgång till fält och informanter i hans arbetslag. Gatekeepern var i inledningen av studien tydlig med att jag behövde meddela exakt hur mycket tid som skulle krävas av hen och hans medarbetare. Detta både bekräftade den tidspressade aspekten av mina informanternas arbetsdagar och påverkade sättet som kontakten med studiens deltagare skedde.

De huvudsakliga informanterna i studien är tjänstepersoner på miljöförvaltningen och arbetar dagligen i rum kantat av lagar och regler för hur myndighetsutövning ska gå till. Detta har varit viktigt att ha med sig i fältarbetet och vid analyserandet av materialet eftersom deras utsagor och i vilka frågor de kan uttala sig i kan begränsas av att vara just tjänsteperson. Att informanterna hade fullbokade scheman ledde till att fältarbetet utförts vid tillfällen då en utsatt tid har bokats med informanterna på deras arbetstid, vid luncher eller vid tillfällen då jag blivit inbjuden att delta i workshops, APT:s eller andra digitala möten. De huvudsakliga informanterna är 14 till antal och har samtliga en officiell miljörelaterad titel på miljöförvaltningen med en utbildning från Chalmers tekniska högskola eller annan naturvetenskapligt inriktad utbildning. Av dessa 14 informanter nämns följande pseudonymer i studien: Frida, Frederika, Jenny, Kajsa, Lena, Niklas, Olga, Robert och Tanja.

Utöver dessa kommer även tjänstepersoner från andra förvaltningar och bolag, av miljöförvaltningen kallade ”miljökontakter i staden”, finnas med i det etnografiska materialet då de deltog i en workshop arrangerad av miljöförvaltningen som jag närvarade vid. Dessa är personer med ett hållbarhetsuppdrag eller -intresse med möjlighet att påverka sin arbetsplats, och med förhoppningen att sprida samtalen om hållbarhet vidare till sina kollegor. Dessa

deltagare har inte tilldelats en pseudonym utan kommer benämnas i stil med ”miljökontakten” eller ”deltagaren (vid workshopen)”. Miljökontaktarna representerade förvaltningar och bolag såsom: stadsbyggnadsförvaltningen, kretslopp och vatten, grundskoleförvaltningen, stadsmiljöförvaltningen, förvaltnings AB Framtiden, exploateringsförvaltningen och stadsfastighetsförvaltningen.

Det fysiska fältet för studien har bestått av miljöförvaltningens lokaler i Gårda och intilliggande Gårda konferens i Göteborg. Miljöförvaltningens lokaler har huserat intervjuer, APT:s, interna workshops och lunchmöten med miljöförvaltningens anställda. Till Gårda konferens bjöd miljöförvaltningen in miljökontaktarna till vid tre olika tillfällen för uppföljningsworkshops av miljö- och klimatprogrammets huvudområden natur, miljö och människa. Av dessa workshops hade jag bara möjlighet att närvara vid workshop tema natur, då sjukdom hindrade mig att delta vid de övriga två tillfällena. De digitala träffarna har ägt rum på Teams, en av de interna kommunikationskanalerna som stadens förvaltningar arbetar med för att skapa diskussionsforum, digitala möten, direkta meddelanden och gruppchattar. Här har en del av de semistrukturerade intervjuerna ägt rum och även uppföljande kompletterande intervjuer och direkta meddelanden mellan mig som forskare och studiens deltagare.

Den analytiska metoden för studien har varit av tematisk karaktär då genererade data har sorterats och kategoriserats utifrån för forskningsfrågorna relevanta teman och begrepp. Detta har gjort det enklare att identifiera mönster i deltagarnas utsagor och handlingar och i etnografens förkroppsligade erfarenheter, upplevelser och intryck. Den analytiska metoden har varit abduktiv, det vill säga att den kombinerat teoristyrda metoder med empiristyrda. Studien har varit teoristyrd då den utgått från att studera hållbarhetsbarriärer, och tagit utgångspunkt i forskning om dessa, men därefter blivit mer empiristyrd då intervjuerna och den deltagande observationen styrte studiens riktning vidare (Åkerlund, 2017). Analys av data innebär inom antropologin att återge täta beskrivningar av fenomen samtidigt som de placeras i en kulturell och historisk kontext för att förstå deltagarnas underliggande meningssystem (Göransson, 2019). Detta kan exempelvis göras genom noga och detaljrik återgivning av observationer som gjorts i fält kombinerat med citat från intervjuer. Inom antropologin brukar denna detaljrikedom kännas vid som ”thick descriptions”, eller täta beskrivningar, en metod som betonar en mer analytisk ansats snarare än en ren observationsbaserad (Geertz, 1973).

4.2 Deltagande observation

En etnograf observerar alltid från insidan, det vill säga att etnografen placerar sig i det fält hen ämnar studera. Kathleen och Billie DeWalt (2011) presenterar olika grader av deltagande i fältets aktiviteter. Denna studie har vid olika tillfällen anammat ett ”måttligt deltagande” eller mer ”aktivt deltagande”. Måttligt deltagande sker när etnografen är närvarande vid den pågående scenen, identifierad av deltagarna som forskare, men inte aktivt medverkar i de aktiviteter som deltagarna gör. Som aktiv deltagare är etnografen i stället lika aktiv i de aktiviteter som deltagarna är involverade i (DeWalt & DeWalt, 2011). I de deltagande observationerna vid miljöförvaltningens workshops hade jag som mål att delta så långt det var möjligt i olika sociala sammanhang. Det kunde innebära att sitta med runt bordet och diskutera samma frågor som de andra närvarande eller att ta en kaffe ihop under pauserna. Vad jag också gjorde, då det fanns begränsat med platser vid varje station, var att se till att miljökontakterna fick slå sig ner vid ett bord först, för att sen själv slå mig ner där det fanns plats. Jag deltog också olika mycket i olika diskussionsfrågor, eftersom det bland annat lyftes frågor som för mig var omöjliga att diskutera då de krävde djupare förståelse och kunskap kring tekniska lösningar om exempelvis dagvattensystem. Vad jag däremot kunde göra under dessa tillfällen var att ställa följdfrågor eller be deltagare att förtydliga och utveckla vissa svar. Dessa frågor kunde åter sätta liv i en annars avtagande diskussion och få de andra deltagarna att ytterligare reflektera kring sina svar.

4.3 Intervjuer

Intervjuer har genomförts med fem av de 14 huvuddeltagarna i studien, vilka är studiens nyckelinformanter. Dessa är de som erbjöd sig att ställa upp i en intervju enligt ”först-till-kvarn”-principen. När intervjumaterialet kändes mättat stoppade jag också förfrågan efter nya intervjupersoner och la i stället fokus på deltagande observation, uppföljningsintervjuer och fördjupning i utsagor eller upplevelser som intresserat mig eller som krävde förtydligande. Intervjuerna har varit av semi- till mer formellt strukturerad karaktär med öppna frågor och teman för de medverkande att svara på. De strukturerade elementen av intervjuerna har varit att frågor har förberetts i förväg i form av en intervjuguide. Efter att dessa frågor besvarats har informanterna kunnat bilda sig en djupare uppfattning om studiens syfte och vilka frågor den intresserat sig för. Denna del har också fungerat som en ”icebreaker” för att göra deltagarna och mig mer bekväma med varandra. Därefter har intervjuerna naturligt övergått till ett samtal

på ämnen och tema relevanta för studien, vilket har stått för den mer semistrukturerade delen av intervjuerna (DeWalt & DeWalt, 2011). De strukturerade intervjufrågorna har varit öppna frågor, det vill säga frågor som uppmuntrar till utvecklade och detaljerade svar kring upplevelser, åsikter och erfarenheter. Detta har gjort att jag i viss mån kunnat styra deltagarna att prata om vad som jag är intresserad av utan att i för stor utsträckning påverka utfallet (DeWalt & DeWalt, 2011). På detta sätt har också deltagarnas egna intressen, arbetsuppgifter eller projekt kunnat styra vilken riktning samtalet fördes i. För att få tillgång till deltagarnas attityder och upplevelser, vilket studien med sina forskningsfrågor ämnat att göra, är öppna frågor att föredra. Öppna frågor har också fördelen att de kan upplevas mjukare än raka frågor. När det kommer till känsliga ämnen, vilket hållbarhetsarbete och politik kan vara, kan raka frågor upplevas stötande, påhoppande eller anklagande (DeWalt & DeWalt, 2011).

Tre av fem intervjuer med studiens nyckelinformanter har skett på plats i miljöförvaltningens möteslokaler. Två av intervjuerna har skett på Teams. Intervjuerna har tagit mellan 30–60 minuter att genomföra och har spelats in med hjälp av mobiltelefon för att sedan transkriberas. Under transkriberingen har informanterna tilldelats sina pseudonymer, varefter ljudfiler raderats. Vissa informanter har fått fler än en pseudonym för att ytterligare höja graden av anonymitet bland deltagarna i studien, främst för att göra det svårare för dem att identifiera varandra (Göransson, 2019).

4.4 Etiska principer

De etiska utmaningarna som etnografer i huvudsak ställs inför handlar dels om det relationella arbetet, dels den empiriska forskningsprocessen. Utgångspunkten för etiken inom den samhällsvetenskapliga forskningsprocessen är att väga ny kunskap mot eventuella risker för studiens deltagare och etnografen själv (Göransson, 2019). Vanligtvis inom samhällsvetenskap och humaniora refereras det till vetenskapsrådets fyra generella huvudkrav för god forskningssed: informationskravet, att medverkande i studien ska informeras om studiens mål; samtyckeskravet, att informanterna känner till att medverkan sker frivilligt och att de när som helst kan ta tillbaka sitt samtycke; konfidentialitetskravet, att personuppgifter dokumenteras, förvaras och hanteras på ett sådant sätt att de inte kan identifieras av utomstående; och slutligen nyttjandekravet, att insamlade uppgifter kring informanter enbart får användas inom ramen för forskningen (Vetenskapsrådet, 2017). Dessa krav har hela tiden beaktats i studien men det är sällan helt svart eller vitt för när dessa krav ska gälla. Till

exempel så har alla de 14 anställda på Göteborgs miljöförvaltning informerats om studiens syfte, frivilligheten i deltagandet, hur deras uppgifter och utsagor kommer att hanteras av mig som forskare och att de kommer förbli anonyma. Samma information har inte delgivits de övriga deltagarna till studien, åtminstone inte i samma utsträckning. Vid workshopen med miljökontakterna fick de ta del av att jag är student vid Göteborgs universitet och att jag är där i egenskap av detta. En avvägning gjordes och jag kom fram till att det vore överflödigt och i vissa fall direkt olämpligt att för ingående presentera mig själv och min studie på tid som var avsatt för annat. Detta innebär dock inte att de övriga medverkande i studien inte kommer att få samma etiska garantier som huvuddeltagarna.

5 Resultat och analys

En solig, men kall februarimorgon hade representanter från Göteborgs förvaltningar och bolag samlats på Gårda konferens för en första utvärdering av stadens arbete med miljö- och klimatprogrammet (MKP). Miljöförvaltningen hade anordnat en workshop för att samla in synpunkter på hur arbetet med programmet än så länge hade gått. Det MKP som staden i dagsläget arbetar med är en vidareutveckling av klimatprogrammet som sträckte sig mellan 2012–2020. Det tidigare programmet utvärderades som ett misslyckat sådant där vissa för högt uppsatta mål kombinerats med mål som var för krångliga (Ledin & Edlund, 2021, i Larsson, 2021-03-10). Vi befann oss på den första av tre workshops som fokuserade på huvudmål naturen. Workshopen ägde rum i ”Den Gröna Skyskrapan”, som sträcker sig högt i skyn, som en liten påminnelse om det motstånd som åkermarker, grönområden och skogar utgör mot expanderings av staden, och om hur förtätning av stadskärnan fått en annars lågbyggd stad som Göteborg att skjuta i höjden.

5.1 ”Klimat och natur går inte före ekonomi en enda dag i veckan”

Inom policyarbete uppstår det hela tiden målkonflikter, inte minst i arbetet med hållbarhet i en stor stad som Göteborg. Detta eftersom de olika aspekterna av hållbarhet kan dra åt olika håll vilket skapar motsättningar mellan ekonomisk tillväxt och social rättvisa, ekonomisk tillväxt och miljöskydd samt mellan miljöskydd och social rättvisa. Vid workshopen för huvudmål naturen uttryckte en av miljökontakterna att den ekologiska dimensionen av hållbarhet inte upplevs få samma uppmärksamhet i staden som den ekonomiska. Detta kunde eventuellt bekräftas av att studiens huvuddeltagare inför workshopen hade uppmuntrats att tänka fritt och kreativt kring hur och var de skulle kunna anordna en workshop med förklaringen att det saknades ekonomiska resurser. Det kom som förslag att workshopen kunde haka på andra arrangemang i staden och att miljöförvaltningen kunde samarbeta med andra förvaltningar och bolag för att hålla nere kostnaderna. Uppföljning och utvärdering är konkreta exempel på sätt som staden och miljöförvaltningen vill använda för att arbeta med och nå upp till hållbarhetsmålen. Trots att Göteborg positionerar sig som en föregångare och förebild i hållbarhetsarbetet, fanns det här tydligt skav mellan ekonomi och arbetet med att nå upp till målen.

Miljökontakten nämnd ovan hade slagit sig ner vid stationen för delmål fyra vid workshopens första diskussionstillfälle eftersom inköpsfrågor ingick i personens uppdrag. Delmål fyra går

ut på att inköp som görs inom stadens förvaltningar och bolag ska främja biologisk mångfald och runt bordet diskuterades Göteborgs förutsättningar och möjligheter att nå upp till detta delmål. Deltagarna blev ombudda att tilldela målet en grå, röd, gul eller grön markering. En grå om det ansågs att det inte gick att bedöma huruvida målet gick att uppnå, en röd om det bedömdes svårt att uppnå utan kraftfulla insatser från staden, en gul markering om det bedömdes möjligt att uppnå med viss förändring i hur man i dagsläget arbetade med målet eller en grön markering om det ansågs att sättet staden arbetade med målet var tillräckligt för att målet skulle kunna uppnås. Deltagarna hade ett lågt förtroende för att man skulle kunna nå upp till målet innan 2030 om man fortsatte arbeta som man gjorde i dagsläget, vilket de många röda och gula markeringarna kunde indikera. Samma historia skulle upprepa sig vid samtliga stationer. Det tidigare klimatprogrammet kritiserades för att målen var för högt satta och för komplicerade. Att man har lågt förtroende för att man ska nå upp till målen i programmet som man arbetar med idag skulle kunna tolkas som att även detta program upplevs ha för högt satta mål, att man inte arbetar med dem på rätt sätt, att det inte skjuts in tillräckliga resurser för att arbeta med dem eller att skepsis hänger kvar från det föregående misslyckade programmet.

Miljökontakten från förut pratade fort och gestikulerade med händerna framför sig: "Det GÅR att öka främjandet av inköp som har en positiv inverkan på biologisk mångfald [...] men kostnad och materialprestanda går i dagsläget långt före etiska och miljövänliga alternativ". Frågan förvirrade mig något och jag undrade hur inköp av varor och tjänster och en högre biologisk mångfald hänger ihop: Vilka inköp kan ha en positiv inverkan på den biologiska mångfalden, näktarrika blommor, buskar och träd, eller kan det handla om bikupor och insektshotell? Frågan lyftes till gruppen och de förtydligade att de varor och tjänster som köps in inte ska tillverkas på ett sätt som är direkt skadligt för den biologiska mångfalden. De höll dock med mig om att det delvis var en semantisk fråga, att ha en mindre miljöpåverkan än dagsläget tycktes ibland vara densamma som att ha en positiv inverkan på miljön - att mindre dåligt kunde vara densamma som bra. Som identifierat av Fernanda de Paiva Duarte i sin studie i Brasilien (2015) och som diskussionen ovan kan vara tecken på, kan den semantiska mångtydigheten bidra till osäkerhet kring hållbarhetskonceptet och skapar barriärer för hållbarhetsarbetet.

En annan deltagare ifrågasatte systemet för inköp med "när det finns ekologiska alternativ att köpa in till staden, varför tas inte de ohållbara alternativen bort?". Behovet att utveckla inköpen av miljöcertifierade produkter och tjänster, där sådana existerar, finns uttryckt i MKP

med målet att ha en årlig ökning av dessa produkter och tjänster till 2030 (Göteborgs Stad, u.å. c). De andra deltagarna i diskussionen, som hade mindre erfarenhet av inköpsfrågor, höll med om att det var märkligt att man presenterades med flera förslag i stadens inköpssystem där vissa var ekologiska och andra var icke-ekologiska och menade att sådana val uppmuntrar till att man väljer de icke-ekologiska, då de ofta är billigare. Vidare lyfte en representant för en annan förvaltning att cirkuläritet och återbruk givetvis borde vara att föredra där det är möjligt, även över nyproducerade ekologiska produkter, varpå samma frustrerade deltagare från förut la till ”men en återbrukat tegelsten kostar dock 14 kronor och en nyproducerad kostar sju, [...] klimat och natur går inte före ekonomi en enda dag i veckan”. Med den kommentaren verkade också diskussionen över, som om att alla kring bordet var överens att om nyproduktion var så pass mycket billigare så hade cirkuläritet och återbruk inte en chans. Det verkar alltså finnas en tydlig spänning mellan ekonomisk tillväxt och hållbarhetsmålen i Göteborg, vilket är en tydlig barriär mot att nå målen även identifierat av både Kuppig (2016) och de Paiva Duarte (2015).

I intervju med Jenny fasade hon sig över ekonomins grepp på omställningen och menade att vi i dagsläget ”inte har ekonomiska system som bygger på att vi lever på en planet med begränsade resurser”. Detta citat resonerar den nedväxt-teoretiska, eller post-utvecklingsteoretiska essensen som menar att ekonomisk tillväxt sker på bekostnad av ekologisk och social hållbarhet (Hickel, 2021; Carant, 2017). Det tycks också återspegla studien som de Paiva Duarte (2015) utfört, som konstaterade att otillräckligt stöd från ledningsgrupper och bristfälliga incitament till hållbara praktiker var barriärer för de Brasilianska organisationerna att bli mer hållbara. Jennys kommentar belyser behovet av att omforma de ekonomiska systemen för att på ett effektivare sätt kunna beakta de planetära gränserna. Den pekar också på behovet att arbeta med de strukturella barriärerna, som prioriterar ekonomisk tillväxt över ekologisk hållbarhet.

Jane Briant Carant (2017) och Jason Hickel (2021) har noterat att neoliberala idéer inte bara dominerar, utan även kväver andra sätt att tänka kring hållbarhet. Carant har studerat hur den dominerande ekonomiska neoliberala paradigmen ger sig uttryck i utvecklingsparadigmet och kritiserar Agenda 2030 för att inte vara planetvänligt eftersom ekonomisk tillväxt inom ramen för Agenda 2030 sker på bekostnad av sociala och miljömässiga hållbarhetsaspekter. Enligt Carant (2017) saknas det systemisk hänsyn till miljön när man gör val som berör ekonomi. Att ”det ska vara lätt att välja rätt” är ett mantra som ofta dyker upp i hållbarhetssfärer och i hållbarhetskommunikation. Uttrycket har använts av Naturskyddsföreningen (u.å.),

Livsmedelsverket (2021-04-26) och i podcasts om arbetet med Göteborgs miljö- och klimatprogram (Larsson, 2021-03-10). Butiker försöker också göra det lättare för konsumenten att välja rätt genom att markera hållbara produkter med information, särskilda etiketter och miljöcertifieringar. Vad Jenny tycks efterfråga är att slippa behöva göra valet hållbart eller billigt, att det enklaste valet hade varit om man bara erbjöds hållbara alternativ. Katarina Graffman (m.fl., 2021-09-26) som studerat konsumenter och konsumtionsvanor hävdar att hållbarhetsmärkningar och konsumentinformation inte påverkar konsumenters handlingar märkbart utan att priset oftare är avgörande för vilka val vi gör. Graffman (m.fl., 2021-09-26) argumenterar i en debattartikel i Dagens Nyheter att ”den ohållbara konsumtionen [inte är] ett informationsproblem, utan ett systemfel” och förespråkar att det i stället borde införas systemåtgärder som reglering av reklam för ohållbara produkter och skatteväxling för att göra hållbara produkter billigare. Att behöva välja mellan billigt och hållbart i kombination med myndighetsutövningens tröga natur (”inertia”) gör att det tar lång tid att fatta beslut som är hållbara och nå institutionell förändring, så tycks fallet även vara inom Göteborgs stad. Enligt Fernanda de Paiva Duarte (2015) så har ”hållbar utveckling”, så som de globala målen framfört det, gjort att företag och myndigheter kunnat stödja och uppmuntra till hållbarhet utan att göra några större ändringar i sättet man arbetar. Angeles, Ngo och Greig (2019) som studerat hur man hantera den byråkratiska trögheten för att nå transformativ institutionell förändring argumenterar att det behöver byggas upp kunskap och attityder som kan utmana de hegemoniska tankesätten.

5.2 Vanans makt

Den uppgivna referensen till tegelstenarna hängde kvar en stund i luften där vi satt och diskuterade stadens hållbarhet på andra våningen i den 64 meter höga ”gröna skyskrapan” i Gårda. Byggnaden, som egentligen inte alls är en skyskrapa då den inte når upp till de 100 meter som brukar anses vara minimihöjden för just en sådan, såg ny och fräsch ut med stora glasparti, modern inredning och ljussättning. På något vis kändes det märkligt att sitta i en ny, pampig och fräsch skyskrapa och diskutera frågor om hållbarhet, cirkuläritet och återbruk. Byggnaden är, detta till trots, den första LEED Platinum-certifierade kontorsbyggnaden i Norden, vilket bland annat innebär att den har 25% lägre energianvändning än Boverkets normer för nybyggda fastigheter (Skanska, u.å.). Den är byggd hållbart enligt konstens alla regler men gav ändå en viss bismak i munnen. Gårda har i olika mediesammanhang kommit

att kallas för ”Mini Manhattan” på grund av tätheten mellan byggnaderna och höjden de tar till skyn (se Bostadsrättsnytt, 2020-12-17; Göteborgs-Posten, 2020-01-18). Att ta till skyarna i staden kan ses både som ett resultat av ansvarsfull miljöpräglad stadsplanering, eftersom att bygga på höjden undviker att ta nya grönytor i anspråk, och som ett misslyckande eftersom en tät, hög stad gör det svårare för farliga, luftburna partiklar att stiga uppåt (Rigi, 2018). Något som ytterligare bekräftar de många tolkningarna av hållbarhetskonceptet.

Tanja och Robert, som var värdar för workshopen, såg till att alla fick en stunds rast för att sedan rotera diskussionsgrupperna. Det gavs tid att reflektera kring vad är det egentligen innebär att någonting är hållbart, och vilken betydelse miljön egentligen har när man kan få någonting sprillans nytt för en bråkdel av priset. Workshopen fortsatte för mig vid stationen som handlade om renare hav, vattendrag och sjöar. Göteborgs vattenstatus har beskrivits som ett av de största miljöproblemen som staden står inför av flera av studiens deltagare, och i MKP står det att ”Användningen av [...] vatten förändras så att livsmiljöer för växter och djur försvinner” (s. 11), att det ” [bara finns] ett fåtal vattenförekomster i Göteborg som har god status idag” (s. 14) samtidigt som man hävdar att man med ”hjälp av vatten kan [...] utjämna klimatförändringarnas effekter” (Göteborgs stad, u.å. c, s. 24). Diskussionen tog snabbt fart och en av stadsbyggnadskontorets representanter argumenterade att biologisk mångfald hade för låg prioritering i staden. Samma deltagare fortsatte: ”Biologisk mångfald måste bli lika grundläggande för staden som tillskott av nya invånare”. Samma sorts resonemang fördes kring ämnen som ekosystemtjänster, grönområden och vatten och vattensystem. En annan av deltagarna vid samma station fyllde nämligen i: ”Vatten och grönytor behöver få samma status i stadsplaneringen som vägar och annat. Anpassa stadsplaneringen efter vattensystemet eftersom vattensystem är svåra att ändra på, det måste man tidigt i planeringen ta hänsyn till!” Deltagaren lyfte att staden behöver bli bättre på att arbeta tillsammans med och runt naturen och att det måste ske genom policy och lagföring.

I intervjun med Frida berättade hon hur hon sett Göteborgs stad ta i anspråk grönområden som ett resultat av en växande befolkning och ett följande behov av bostäder. Detta, hävdade hon, innebär en förtätning av staden och att grönytor och dess ekosystemtjänster riskeras att byggas bort. Att vattnets och grönytors status försämras och försvinner tycks enligt deltagarna bero på att beslutsfattare är fast i gamla vanor, gamla system och gamla sätt att se på naturen. Deltagarna och Frida uppmuntrade till nya perspektiv, omprioriteringar och att man behöver se på naturen och ekosystemen som en integrerad del av staden. Dessa utsagor påminner om

Hanna Knox's (2020) uppmaning att vi behöver se på människans plats i världen som integrerad med naturen och inte separerad och dominerande över den.

Kajsa berättar att hon tycker att det är politikerna som sitter på det största ansvaret att främja omställningen och menar också att det är politikernas uppgift. Kajsa fyller i "Men det är svårt för politikerna att ta beslut som innebär stora förändringar för medborgarna, då får de ju inga röster" hon syftar till att "vanans makt är enorm" och att "människor är bekväma". Rädslan för förändring beskrivs som en av de stora barriärerna för att nå flera av hållbarhetsmålen eftersom Agenda 2030 i grund och botten är ett omställningsarbete (de Paiva Duarte, 2015). Kajsa fortsätter: "Det är ett uppenbart problem att klimatkrisen inte hanteras som en kris" och lägger till att omställningsarbetet hade kunnat gå snabbare om vi hade haft tydligare tecken. "[Men] människor vill inte förändras, varken beslutsfattare eller medborgare" avslutar Kajsa. Enligt Daniel Gilbert (The Guardian, 2014-11-10) hävdar många miljöaktivister ("environmentalists") att klimatkrisen sker för snabbt. Gilbert kontrar med att klimatförändringarna inte sker tillräckligt fort för att få vår uppmärksamhet. När jag frågade Frida vad hon ansåg om takten för klimatförändringarna sa hon att hon trodde att världens beslutsfattare hade agerat fortare om "klimatförändringarna och dess konsekvenser märk[te]s tydligare". Exempel på dessa konsekvenser förklarade hon kunde vara skogsbränder, extremtorka, översvämningar och hungersnöd. Anledningen till att omställningen går långsamt kan vara ett resultat av "status quo bias", något som uppstår när man är så bekväm i den rådande situationen att man räds förändring. Även de Paiva Duarte (2015) upptäckte att rädslan för det okända var en anledning till att man inte vågade ställa om till mer hållbart. När organisationer ställer om på ett sätt som utmanar status quo, till exempel att frångå ohållbara praktiker, kan de därför räkna med visst motstånd på flera olika nivåer (Lozano, 2012). Samtidigt som människan tycks vara bekväm av sig så är beteendeförändring och ett skifte i värderingar på många sätt en förutsättning för att minska den mänskliga påverkan på miljö och klimat (Milbrath, 1995).

Lena har upplevt motståndet till förändring inifrån förvaltningar och organisationer och har sett välformulerade utvecklingsprojekt och arbetsmodeller framtagna av tjänstepersoner över lång tid "stöta på patrull" vid implementering. Hon säger att det finns en "inbyggd rädsla för förändring, framför allt hos chefer" och att det finns "som en ryggmärgsreflex att göra motstånd i ledningsgrupper". Ännu svårare kan det vara att få igenom hållbara praktiker om liknande projekt misslyckats tidigare. Under workshopen pratades det om hur ledningsgrupper kan bli konventionella, att om en implementering av en teknisk lösning gått

mindre bra vid ett tillfälle, kan motståndet att testa igen på ett nytt sätt vara ännu större. Om människor från början har en inbyggd rädsla för förändring, något som Rodrigo Lozano (2012) och studiens informanter påstår, så kan det vara rimligt att anta att komplikationer vid en policyimplementering, kan göra det vara svårare att införa en liknande implementering vid ett senare tillfälle.

Den byråkratiska trögheten, att politisk handling måste komma som följd av en lång process skapar inlåsnings effekter för tjänstepersoner och det ekologiska omställningsarbetet. Inlåsnings sker bland annat när gamla system, etablerade förhållanden, ekonomisk avkastning, sociala och individuella förhållanden och dynamiker hindrar ny innovation och konkurrenskraft för mer hållbara alternativ (Karen m.fl., 2016). “Kan vi inte bara ha en diktator ett tag! [gapskratt]” uttryckte en av deltagarna vid workshopen och önskan att få komma framåt i det ekologiska hållbarhetsarbetet hade underlättats av att en enväldig härskare fattade besluten. På så vis hade den byråkratiska trögheten och rädslan för förändring kunnat arbetats runt. Även om denna hopplösa önskan framfördes under workshopens slutskede, följt av skrattsalvor när alla var som tröttast, kan det ses som ett bevis för att långsamma politiska processer skapar frustrationer hos tjänstepersonerna och ses hindra hållbarhetsarbetet.

Samtidigt som ett tydligare ledarskap och enklare processer efterfrågas för att bryta de negativa vanorna i staden så lyfter också flera av studiens deltagare behovet av en högre kunskapsnivå bland så väl politiker som tjänstepersoner och medborgare. För att kunna sätta högre krav vid till exempel upphandling och inköp, efterfrågas en bredare kunskapsspridning kring hållbarhet bland stadens förvaltningar och bolag, men det efterfrågas även fler biologer i stadens organisationer för att ha enklare tillgång till detaljkunskap när man behöver den. Jenny adresserar problemet om generell kunskapsbrist gällande hållbarhet under en intervju och påpekar att kunskapsnivån bland medborgarna hade kunnat underlätta för dem att acceptera att svåra beslut behöver tas och att förändringar behöver göras. Detta står även uttryckt i Göteborgs stads budget för 2023, där man framhäver att om ”omställningen ska bli framgångsrik krävs [...] en bred folklig acceptans” (Göteborgs Stad, 2022). Att stötta kunskapsspridningen påstår Jenny är en del av att jobba med hållbarhet på alla nivåer, att individer, företag, akademien och offentlig verksamhet tillsammans behöver vara med och bidra om vi ska komma framåt.

5.3 ”Informationsoverload” och kunskapsbrist

För att höja trivsel och trygghet i Biskopsgården i norra Göteborg bestämdes det att ett vattentorn skulle belysas under kvällar och nätter. Beslutet att lysa upp vattentornet godkändes men senare visade det sig att fladdermössen som bott i tornet inte återvände till sina hem. Att det kunde bo fladdermöss i tornet och att starka strålkastare kunde skrämman bort dem var inte något man tog hänsyn till när beslutet fattades. Lena hävdade att om rätt kunskap funnits eller om rätt personer hade frågats hade man vetat att man kunnat ersätta strålkastarna med ett rött ljus, eller att enbart belysa tornet under vissa tider på dygnet hade kunnat räcka för att inte skrämman bort djuren. Lena som berättade historien om fladdermössen har sett att det både finns ett behov av ökade resurser bland förvaltningarna att anställa fler biologer efter flera misslyckade aktioner i staden. Hon ser också ett behov av ökad lägsta kompetens och en bredare och djupare kunskapspridning som både sträcker sig vågrätt mellan tjänstepersoner, lodrätt upp i stadens ledningar och ner på befolkningsnivå. Hon efterfrågade en bättre övergripande kunskap om hur saker och ting hänger ihop men även ökad detaljkunskap i sakspecifika frågor. Vid ett annat tillfälle, berättade hon, hade en grönyta i staden uppmanats att göras om till ängsmark för att gynna den biologiska mångfalden i området, vilket hade lett till att flera träd sågats ner för att göra plats till ängsblommor. Ett misstag, menade Lena, eftersom träden ”förmodligen hade ett högre värde för den biologiska mångfalden”. En representant från stadsbyggnadsförvaltningen efterlyste också fler utbildade biologer under workshopen, bland annat till sin egen förvaltning. Miljökontakten slog även ett slag för att lättare kunna identifiera vem man ska vända sig till för att nå rätt kompetens i sakfrågor. Låg förståelse för, eller missförstånd kring hållbarhet, kan mycket väl härstamma från bristen på en konsensus kring begreppets betydelse och hållbarhetskonceptets komplicerade natur (de Paiva Duarte, 2015)

Under en APT, när vi satt och pratade om hur man får tag på spetskompetens i frågor när den väl behövs, berättade Frida att det också kan bli alldeles för mycket kunskap som varje handläggare behöver besitta, ”det blir en sorts ’informationsoverload’. En mängd saker som man ska kunna och för mycket information att ta till sig från många olika håll. EN handläggare behöver sitta på ALL kunskap.”. Denna kunskap är heller inget som enkelt kan förmedlas vidare utan upplevs som någonting förkroppsligat, Frida fortsätter: ”så när det blir en rullians av personal så roterar även kunskapen och den försvinner eller byts ut”. Informationsöverbelastning som begrepp innebär att det inom ett forskningsområde skapas mer information än vad som rimligtvis går att ta till sig. Misslyckas man med att hantera

informationsöverbelastningen och inte lyckas att sortera ut nödvändig information från bruset, så kan det vara en källa för stress och ångest (Borkovich, 2018).

Arbetsätten som förvaltningarna arbetar med, och även hur olika arbetslag inom förvaltningar arbetar, beskrivs av Lena som ”stuprör”. De jobbar som isolerade grupper, som öar som i sig kan jobba väldigt effektivt med en uppgift men när kunskapen man producerar ska pusslas ihop med andra arbetslag, förvaltningar, bolag eller kunskaper så passar bitarna inte alltid ihop. Kajsa resonerar i liknande linje när hon säger att ” [...] man ser sin egen lilla pusselbit, [...] sin egen plätt, som den viktigaste”. Lena använder en bilfri innerstad för att exemplifiera hur olika tillsatta grupper arbetar med mindre projekt i ett större:

Om vi ska ha en bilfri... om vi ska minska utsläppen i den här stadsdelen, ja då behöver vi den här gruppen som är jätteduktiga på Excel, och vi behöver de som kan prata med invånarna [...] om att byta fordon och sen behövs de som planerar och ser till att det finns närhet till busshållplatserna. [Det behövs...] den här personen som kan gå emellan de här grupperna, en gränsgångare och [...] det behövs att vissa personer har den [...] rollen inbyggd i sina tjänster.

Att man arbetar uppdelat i fack identifierades även av de Paiva Duarte's (2015) studie i Brasilien, då ett uppdelat arbetssätt gör det svårare att ha en gemensam hållbarhetskultur inom förvaltningar, bolag och staden. En gemensam förståelse och ett helhetsperspektiv hade kunnat gynna staden med hur man arbetar med hållbarhet.

På en arbetsplatsträff med ett av arbetslagen på miljöförvaltningen påpekar Frederika att alla förvaltningar har sin kärnverksamhet och att det är svårt att få alla engagerade i miljö- och klimatfrågor - men hon är övertygad om att miljön inte bara är en fråga för miljöförvaltningen utan ”... det är ALLAS fråga!”. Frederika målar upp en bild som kan beskriva hur hon själv, Lena och andra på miljöförvaltningen upplever sitt arbete med miljön. Hon berättar om två städer separerade av en flod, uppdraget för städerna är att bygga en bro som sammankopplar dem genom att bygga varsin halva och mötas på mitten. När den ena staden kämpat och slitit med att bygga klar sin halva av bron, tittar de över floden mot andra sidan och inser att den andra staden struntat i uppdraget. ”Så känns det...” avslutar Frederika. Informanten Olga säger under ATP:n att man inom staden ofta är ”... överens om VAD:et, men HUR:et och VEM:et är man inte så ense om”. Det finns lokal kunskap i staden menar Frederika, men det är ofta man inte vet hur man hittar den, vart man ska vända sig eller om den ens finns

överhuvudtaget. När Frederika frågar Olga om hon vet vem hon ska vända sig till alla gånger, får hon ett kort och enkelt "Nej" till svar. Precis som Angeles, Ngo och Greig påstår i sin studie (2019) är kapacitetsbyggande, att bygga upp kunskap i sakfrågor, avgörande för att överkomma klimatrelaterade problem, men det blir sedan också relevant att skapa system där man enkelt kan nå och sprida sagd kunskap.

Under en arbetsplatsträff med ett annat arbetslag går diskussionerna i liknande banor. Deltagarna går laget runt och berättar om sina erfarenheter och vilka motgångar de upplever i arbetet med att göra staden grön. Niklas har suttit tyst under hela diskussionen men efter ett par minuter när ordet når honom är han uppenbart frustrerad, dels över svårigheterna med arbetet mellan olika förvaltningar, dels över arbetet med att översätta de rapporter som miljöförvaltningen framställer på ett sätt som olika mottagare kan ta till sig och få dem att se allvaret i situationerna som rapporterna belyser. Upprördheten i Niklas syns på sättet han pratar, genom gester och suckar, han upplever att sättet han behöver presentera miljöförvaltningens rapporter för dess mottagare är som att presentera för femåringar. Frustrationen verkar dels ligga i mottagarnas "oförmåga" att själva ta sig till rapporterna så som de framställs, dels i att behöva göra arbetet med att behöva justera rapporternas språkbruk, format och innehåll baserat på mottagaren. Han anser att om man jobbar på en förvaltning borde man kunna ta den till sig oavsett. Samtidigt förstår Niklas att rapporten behöver kommuniceras på ett sätt som kan tas emot av mottagaren - att kommunikation sker på mottagarens villkor och Niklas får senare ge exempel på hur sådan kommunikation kan se ut, genom presentationer, sammanfattningar och samarbete med att tolka rapporten. När Niklas fått ur sig frustrationerna sitter han långt framåtlutad på sin stol, nästan stående upp. Han tar en suck och kastar sig tillbaka i stolen, sträcker ut benen och lägger händerna bakom huvudet. Utan att någon behöver säga något mer tar Kajsa över ordet, beklagar sig och visar sympati med Niklas frustrationer och delar ordet vidare till nästa person på mötet.

Som nämnt tidigare finns det en efterfrågan efter fler gränsgångare, personer som jobbar mellan stuprören, som kopplar ihop olika discipliner, fält eller kunskaper genom att röra sig mellan dem. I kunskapssamhällen, samhällen som kännetecknas av sitt höga ekonomiska och kulturella beroende av att kunna skapa vetenskaplig och teknisk kunskap, blir det alltmer efterfrågat med "knowledge brokers". Dessa är personer eller hela organisationer vars jobb är att på ett effektivt sätt förflytta och skapa kontakt mellan olika fält av kunskap. Deras jobb ska underlätta att producera, dela och använda kunskap och kan bland annat arbeta mellan forskare och forskningens mottagare, mellan forskare och tjänstepersoner eller

interdisciplinärt (Meyer, 2010). Konceptet gränsgångare, eller medlare, har sedan länge varit studerade inom antropologin och medlarroller har även utförts av antropologer. I dessa sammanhang har gränsgångarna bestått av antropologer som främst medlar mellan olika gemenskaper i samhället och nationella institutioner (Lindquist, 2015).

Ett sätt som miljöförvaltningen arbetar med kunskapsspridning är genom miljökontakterna i staden. Nyckelinformanternas utsagor kring ”stuprör”, ”öar”, ”sin egen lilla plätt” resonerades också av dessa miljökontakter vid workshopen. En av dessa höll med om att man lätt kan fastna i sitt eget arbete och ha svårt att titta upp och se vad som sker runt om kring, och att det då kan vara svårt att tänka på perspektiv som hållbarhet och miljö. Andra deltagare i rummet satt och nickade och ett surr av medhåll spred sig i lokalen. Här och där kunde jag urskilja ett ”Håller med!” eller ett ”Det stämmer!”. Deltagaren fortsatte med att efterfråga fler och oftare regelbundna uppmuntrningar och uppföljningar från miljöförvaltningen kring hur bolagen och förvaltningarna arbetade med miljöledningssystemet. Känslan av att man arbetar i isolering fanns alltså utspridd i staden. Jag vände blicken mot studiens huvuddeltagare som tycktes positivt, om inte överraskade, så åtminstone lättade över att deras arbete verkade uppskattas. Surret i rummet varade säkert inte mer än ett par sekunder, upp mot en halv minut men det kändes som att värdarna från miljöförvaltningen lät ögonblicket fylla rummet. Kanske kan denna korta stund förvaltas och omvandlas till mer klirr i kassan under kommande budgetperiod när workshopens efterföljande uppföljningsrapport läggs i händerna på stadens kommunfullmäktige.

6 Slutsatser och avslutande diskussion

Denna studie har undersökt hur tjänstepersoner på Göteborgs miljöförvaltning förhåller sig till uppdraget att göra staden mer hållbar. Det fanns även ett intresse att undersöka hur dessa tjänstepersoner upplevde sin förmåga att påverka, planera och utföra hållbarhetsarbete. Dessa frågor har besvarats genom etnografiska kvalitativa metoder och ett policyantropologiskt perspektiv. Metoderna har bestått av samtal och intervjuer med fem av 14 tjänstepersoner på miljöförvaltningen och deltagande observation vid workshops och arbetsplatsträffar tillsammans med miljöförvaltningen och av dem kallade ”miljökontakter” i staden.

Miljöförvaltningens workshops med miljökontakterna i staden ger insyn i de sociala världar som policys blir till i. Uppföljningsrapporten kan ses som en kraftsamling och ett försök att påverka beslutsfattare och hur man i framtiden kan arbeta med hållbarhet i staden. Studiens metoder i fält och den tematiska analytiska metoden har tillsammans bildat det holistiska materialitet som denna uppsats bygger på.

Slutsatserna har kunnat dras med hjälp av det antropologiska perspektivet och etnografiska metoder. Metoderna har tillåtit mig att se informanternas frustrationer genom kroppsspråk, eller höra hur de betonar särskilda ord för att ge ytterligare mening till sina utsagor. Jag har sett dem kasta sig bak i stolen och lägga händerna bakom huvudet på ett sätt som kunde tolkas som ”Nu ger jag upp! Jag är färdig!” för att sedan samla sig och återgå till sitt arbete. Jag har hört dem fnysa, sucka och jämra sig över frustrationer i sitt uppdrag med att göra staden mer hållbar och jag har sett dem skratta, peppa och stötta varandra. Dessa upplevelser bidrar till det etnografiska materialet och till studiens validitet.

Resultatet visar att tjänstepersoner på miljöförvaltningen upplever att ekonomi och byråkratiska arbetsformer sätter käppar i hjulen för dem att göra Göteborg till en mer hållbar stad. Miljöförvaltningens uppdrag är delvis att driva på och samordna övriga förvaltningar och bolag i staden och workshopen tillsammans med miljökontakterna i staden var ett exempel på hur kontakten mellan förvaltningarna kan gå till. Under workshopen kom det fram att val mellan ekologiska och icke-ekologiska varor och tjänster i inköpsfrågor gjorde att man runt om i stadens förvaltningar och bolag möjliggörs att välja ohållbara alternativ. Skavet mellan hållbarhet och ekonomi görs därför tydligt i studien vilket kan vara problematiskt med tanke på att Göteborg vill positionera sig som en hållbarhetsförebild.

Semantiska barriärer har påvisats, vilka är de hinder som uppstår på grund av hållbarhetskonceptets mångtydiga karaktär. Dessa kunde identifieras i diskussioner mellan de

olika förvaltningsrepresentanter och i intervjuer med studiens nyckelinformanter.

Mångtydigheten kunde också identifieras med hjälp av de förkroppsligade erfarenheterna, som bidrog till reflektion och analys där jag själv som forskare vid tillfällena känt mig förvirrad över konceptet.

Studien visar också på att deltagarna i studien upplevde att den generella kunskapen om hållbarhet behöver höjas, så väl inom förvaltningarna som bland medborgare. Okunskap eller osäkerhet kring definitioner av olika koncept och begrepp kan vara avgörande för hur allmänheten tar emot hållbarhetsbeslut eller uppmaningar till förändring. Detta var en kunskapslucka som deltagarna i studien upplevde och var övertygade att den behövde fyllas i för att nå upp till hållbarhetsmålen. Generellt i samhället kan det till exempel finnas en förvirring kring vad som skiljer väder från klimat och klimat från miljö. Väder definieras av Knox (2015, s.4) som ”den materiella manifestationen av atmosfäriska förhållanden vid en särskild plats”. Klimat, å andra sidan, definieras i samma text som ”en beskrivning av generella långlivade förhållanden förknippade med en särskild geografisk region” (Knox, 2015, s. 5). Miljön är snarare den fysiska omgivningen som levande organismer befinner sig i, till exempel luft, vatten, land och ekosystem. Miljö sträcker sig även så långt som att innefatta naturresurser och olika omständigheter som påverkar och upprätthåller liv (Johnson m.fl., 1997).

Trots att tjänstepersonerna själva inte tycktes vara oense kring begreppen miljö, väder och klimat, berättade till exempel en nyckelinformant att hon flera gånger behövt förklara för kollegor inom staden vad biologisk mångfald är. Hon påpekade att det inte bör finnas några frågetecken kring begreppet, eftersom det finns en tydlig definition. Jordbruksverket definierar biologisk mångfald så här:

Biologisk mångfald innebär att vi har ett landskap med många olika naturtyper, olika arter och en stor genetisk variation inom arter. Det handlar om vilda växter, djur och svampar och deras livsmiljöer, men också om odlade växter och jordbrukets husdjur. (Jordbruksverket, 2023-02-10, stycke 1)

De skilda förståelserna och stadens uppdelade arbetssätt har setts ytterligare bidra till försvårelse för att uppnå stadens hållbarhetsmål. Detta eftersom det stundvis saknas en sammanhängande hållbarhetskultur bland stadens förvaltningar och bolag. Det tyckes också finnas en tendens till att skifta den rådande diskursen kring hållbarhet. Uppmaningar till att höja vattnets och grönområdenas status, att man i större utsträckning behöver beakta naturen

komplexitet och uppmuntran till cirkularitet och återbruk har en nedväxtteoretisk klang. Sättet som dessa informanter förespråkar att man ser på naturen är av en mer holistisk karaktär och går dessutom i linje med Hannah Knox (2015) ”Thinking like a Climate”-perspektiv. Dåliga vanor, byråkratisk tröghet och utdaterade sätt att se på naturen och människans plats i den tycks dock vara en av barriärerna som gör motstånd till ett sådant skifte i diskursen. Det kan också tänkas svårt att ha en sammanhållande hållbarhetskultur och en gemensam hållbarhetsdiskurs i en stad som anställer 55 000 personer inom alla förvaltningar och bolag, dels eftersom diskursen ser ut att skifta, dels eftersom kunskaperna kring konceptet är varierande.

Policyantropologi kan ge unika insikter i hur man i det vardagliga arbetet arbetar med globala problem på lokal nivå, som exempelvis klimatförändringar. Perspektivet tillåter att studera idéer, koncept och människor som hålls samman av ett gemensamt projekt. Det kan ge en insikter i de sociala och kulturella världar som arbetar med att göra planeten till en bättre plats att leva på och belyser de skav som uppstår i och mellan dessa världar. En fascinerande upplevelse med att jobba med hållbarhet på en lokal nivå har varit just hur enkelt jag kunnat nå upp till och beröra globala koncept, problem och gemenskaper samtidigt som jag kunnat nå ner till människorna som arbetar med hållbarhet på marknivå.

I studiens startskede, när jag presenterade upplägget för studiens gatekeeper, efterfrågade hen en studie som undersökte och jämförde skaven mellan stadens förvaltningar och bolag och hur dessa skav försvårade hållbarhetsarbetet. Hen ville också veta hur dessa olika aktörer upplevde miljöförvaltningens arbete, för att hen skulle kunna förbättra miljöförvaltningens verksamhet. Även om min studie till viss del kunnat bidra till denna kunskap så hade en större, mer omfattande studie kunnat göras under längre tid bland fler av stadens förvaltningar och bolag. Det skulle eventuellt också kunna bli relevant att studera hur miljöförvaltningen eller Göteborgs stad skulle kunna kommunicera de hållbarhetsbeslut som fattas så att de blir mer lättmottagliga för stadens invånare. Sammanfattningsvis kan man se att denna studie belyser vilka hållbarhetsbarriärer som miljöförvaltningens tjänstepersoner upplever i sitt arbete med att göra Göteborg mer hållbart. Den har också lagt en grund för hur framtida studier hade kunnat genomföras på liknande tema och hur framtida studier hade kunnat inkludera fler förvaltningar och bolag för att ge en bredare kontext och andra perspektiv än de som presenterats här.

Referenslista

Angeles, L. C., Ngo, V., & Greig, Z. (2021). Inert Resilience and Institutional Traps: Tackling Bureaucratic Inertias Towards Transformative Social Learning and Capacity Building for Local Climate Change Adaptation. I *Planning Theory & Practice*. [Vol. 22, uppl. 1] Taylor & Francis Group. DOI: 10.1080/14649357.2021.1875029

Bateson, Gregory. (1972) 2000. Steps to an Ecology of Mind: Collected Essays in *Anthropology, Psychiatry, Evolution, and Epistemology*. Chicago: University of Chicago Press.

Biermann, F., Kanie, N., & Kim, R.E. (2017). "Global governance by goal-setting: the novel approach of the UN Sustainable Development Goals." I *Current Opinion in Environmental Sustainability* [Vol.26–27, s. 26–31]. <https://doi.org/10.1016/j.cosust.2017.01.010>

Borkovich, D.J. (2018). Information Overload Revisited: Infinite Organisational Threats. I *Issues in Information Systems*. [Vol. 19, Uppl. 4, s. 150–161].

Bostadsrättsnytt. (2020-12-17). *Nytt höghusområde byggs i Göteborg*. Tillgänglig 2023-05-10: <https://bostadsrattsnytt.se/nyheter/nyproduktion/2020-12-17-nytt-hoeghusomrade-byggs-i-goeteborg#:~:text=I%20projekt%20RegionCity%20ska%20statliga,norr%20om%20centralstationen%20i%20G%C3%B6teborg>

Browne, J.H. (2015). The Oxymoron of Sustainable Development. I *BioScience*. [Vol. 65, uppl. 10]. DOI: <https://doi.org/10.1093/biosci/biv117>

Brundtland, G. (1987). Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future. *United Nations General Assembly Document A/42/427*.

Carant, J.B. (2017). "Unheard voices: a critical discourse analysis of the Millennium Development Goals' evolution into the Sustainable Development Goals." I *Third World Quarterly*. [Vol. 38, uppl. 1, s. 16-41]. DOI: 10.1080/01436597.2016.1166944

Chua, L., & Fair, H. (2019) 2023. "Anthropocene." I *The Open Encyclopedia of Anthropology*. Felix Stein [Redaktör]. Återskapelse av första utgåvan i *The Cambridge Encyclopedia of Anthropology*. <http://doi.org/10.29164/19anthro>

Colebatch, H.K., Hoppe, R. & Noordegraaf, M. [Redaktörer] (2010). *Working for Policy*. Amsterdam University Press. <https://www.jstor.org/stable/j.ctt46n2ww>

de la Cadena, M. (2015). *Earth Beings: Ecologies of Practice across Andean Worlds*. Durham, NC: Duke University Press. ISBN: 0822375265, 9780822375265

de Paiva Duarte, F. (2015). Barriers to Sustainability: An Exploratory Study on Perspectives from Brazilian Organizations. Ur *Sustainable Development*. [Vol.23 uppl. 6].

<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/sd.1603>

DeWalt, K., & DeWalt, B. (2011). *Participant Observation: A Guide for Fieldworkers*. [Uppl. 2]. Altamira Press. ISBN: 0759119260

FN (u.å.) *Globala Målen för Hållbar Utveckling*. Tillgänglig 2023-04-16 från:

<https://fn.se/globala-malen-for-hallbar-utveckling/>

Frank, A. (2017). "What is the story with sustainability? A narrative analysis of diverse and contested understandings." I *Journal of Environmental Studies and Sciences*. [Vol. 7]. DOI:

<https://doi-org.ezproxy.ub.gu.se/10.1007/s13412-016-0388-3>

Geertz, C. (1973). *Thick Description: Towards an Interpretive Theory of Culture*. Tillgänglig 2023-04-25 från: <https://philpapers.org/archive/GEETTD.pdf>

Gellner, D., & Hirsch, E. (2001). *Inside Organizations: Anthropologists at Work*. Oxford: Routledge.

Graffman, K., Solér, C. Bankel, R., & Östberg, J. (2021-09-26). "Klimatet räddas inte med konsumentinformation". *Dagens Nyheter*. Tillgänglig 2023-05-24 från:

<https://www.dn.se/debatt/klimatet-raddas-inte-med-konsumentinformation/#:~:text=Men%20forskningen%20visar%20tydligt%20att,av%20sociala%20och%20materiella%20sk%C3%A4>

Göransson, K. (2019). *Etnografi: Sjösätt, Navigera och Ro i Land ditt Projekt*.

Studentlitteratur Lund. ISBN: 978-91-44-13053-8

Göteborgs-Posten. (2020-01-18). *Vill vi ha ett mini-Manhattan?* Tillgänglig 2023-05-10:

<https://www.gp.se/fria-ord/vill-vi-ha-ett-mini-manhattan-1.22749405>

Göteborgs Stad (2022). *Budget 2023: Göteborgs Stad*. Tillgängligt 2023-05-17 från:

<https://goteborg.se/wps/wcm/connect/5db0822c-c816-4fd1-b278-317583ec826e/Beslutad+budget+f%C3%B6r+G%C3%B6teborgs+Stad+2023%2C+S%2C+V%2C+MP.pdf?MOD=AJPERES>

Göteborgs Stad (u.å. a). *Agenda 2030 i Göteborg*. Tillgängligt 2023-03-31 från:

<https://goteborg.se/wps/portal/start/kommun-och-politik/sa-arbetar-goteborgs-stad-med/hallbarhet-och-agenda-2030/agenda-2030-i-goteborg>

Göteborgs Stad (u.å. b). *Kartläggning: Göteborgs Stads budgetmål och övergripande styrning i förhållande till Agenda 2030 - Globala målen för hållbar utveckling*. Tillgänglig 2023-03-31 från: <https://goteborg.se/wps/wcm/connect/e1ea8873-d1f9-4bc9-847b-e48e825f34c1/Kartl%C3%A4ggning+2021+Agenda+2030.pdf?MOD=AJPERES>

Göteborgs Stad (u.å. c). *Göteborgs Stads Miljö och Klimatprogram 2021–2030*. Tillgängligt 2023-04-07 från: <https://goteborg.se/wps/portal/enhetssida/miljo-och-klimat-goteborg/miljo-och-klimatprogrammet>

Göteborgs Stad (u.å. d) *Verksamheter inom miljöförvaltningen*. Tillgänglig 2023-03-31 från: <https://goteborg.se/wps/portal/start/kommun-och-politik/kommunens-organisation/forvaltningar-och-namnder/miljoforvaltningen/verksamheter-inom-miljoforvaltningen>

Göteborgs Stad (u.å. e) *Vägledning och handledningar*. Tillgänglig 2023-04-03 från: <https://goteborg.se/wps/portal/enhetssida/miljo-och-klimat-goteborg/miljoledningssystem/vagledning-och-handledning>

Göteborg & CO (u.å.). *Världens Mest Hållbara Destination*. <https://www.goteborg.com/guider/varldens-mest-hallbara-destination>

Hansson, S., Arfvidsson H., & Simon, D. 2019. Governance for sustainable urban development: the double function of SDG indicators. *Area Development and Policy* [Vol. 4 Uppl.3. S. 217–235]

Hickel, J. (2021). *Less is more: How Degrowth Will Save the World*. ISBN: 9781786091215

Hugé, J., Waas, T., Dahdouh-Guebas, F. Koedam N., Block, T. (2012). “A discourse-analytical perspective on sustainability assessment: interpreting sustainable development in practice.” *Sustainability Science*. [Vol. 8, s. 187–198]. <https://doi-org.ezproxy.ub.gu.se/10.1007/s11625-012-0184-2>

Ingold, T., (2014). That’s enough about ethnography! I *HAU: Journal of Ethnographic Theory*. ISSN 2049-1115. DOI: <http://dx.doi.org/10.14318/hau4.1.021>

IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change). (2023). “Summary for Policymakers.” *Synthesis Report of the IPCC Sixth Assessment Report (AR6)*. https://report.ipcc.ch/ar6syrr/pdf/IPCC_AR6_SYR_SPM.pdf

- Johansson, A-C. (2019). *Managing a systemic change on an operational level in a public organization: A case study of the Swedish Armed Forces*. [Masteruppsats, Tampere University]. Tillgänglig 2023-05-09: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:tuni-201907162626>
- Johnson, D. L., Ambrose, S. H., Bassett, T. J., Bowen, M. L., Crummey, D. E., Isaacson, J. S., Johnson, D. N., Lamb, P., Saul, M. & Winter-Nelson, A. E. (1997). Meanings of environmental terms. *Journal of Environmental Quality*, [Vol. 26, uppl. 3, s. 581–589]
- Jordbruksverket (2023-02-10). *Det här är biologisk mångfald*. Tillgänglig 2023-05-24 från: <https://jordbruksverket.se/vaxter/odling/biologisk-mangfald/vad-ar-biologisk-mangfald>
- Karen C. Seto, Steven J. Davis, Ronald B. Mitchell, Eleanor C. Stokes, Gregory Unruh, Diana Ürge-Vorsatz (2016). “Carbon Lock-In: Types, Causes, and Policy Implications.” *Annual Review of Environment and Resources*. [Vol. 41 uppl. 1. S. 425-452].
- Keynes, J. (1964). *The general theory of employment, interest and money* [Uppl. 1: Harbringer edition]. New York: Harcourt, Brace, Jovanovich. ISBN : 0156347113
- Knox, H. (2020). *Thinking like a Climate: Governing a City in Times of Environmental Change*. Duke University Press. DOI: <https://doi.org/10.1215/9781478012405>
- Larsson, L. [Programledare] (2021-03-10). “‘Det ska vara lätt att välja rätt’ – Med Anna Ledin och Mathilda Edlund, Miljöförvaltningen”. I LL Experience AB [producent] *Göteborgspodden* [avsnitt 124]. Tillgängligt 2023-05-07 från: <https://goteborgspodden.podbean.com/e/124-det-ska-vara-latt-att-valja-ratt-med-anna-ledin-och-mathilda-edlund-miljoforvaltningen/>
- Latchem-Hastings, J., (2019). “Gatekeepers in Ethnography,” In P. Atkinson, S. Delamont, A. Cernat, J.W. Sakshaug, & R.A. Williams (redaktörer), *SAGE Research Methods Foundations*. <https://dx.doi.org/10.4135/9781526421036835217>
- Laurett, R., do Paço, A., (2019) “Sustainability Barriers” i Filho, W. (redaktör) *Encyclopedia of Sustainability in Higher Education*. [S. 1608–1614].
- Lindquist, J. (2015). “Brokers and Brokarage, Anthropology of” i *International Encyclopedia of Social and Behavioral Science*. [uppl. 2]. Amsterdam: Elsevier.
- Lozano, R. (2012). Are Companies Planning their Organizational Changes for Corporate Sustainability? An Analysis of Three Case Studies on Resistance to Change and their Strategies to Overcome it. I *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*. [Volym 20, s. 275-295]. DOI:[10.1002/csr.1290](https://doi.org/10.1002/csr.1290)

- Meyer, M. (2010). The Rise of the Knowledge Broker. I *Science Communication*. [Vol.32, uppl. 1. s. 118-127]. Sage Publications. DOI: 10.1177/1075547009359797
- Milbrath, L.W., (1995). *Psychological, Cultural, and Informational Barriers to Sustainability*. J Soc Issues [Vol. 51. Uppl. 4. s. 101–120]
- Mostowlansky, T. & Rota, A. (2020). ”Emic and Etic” i *The Open Encyclopedia of Anthropology*. Felix Stein [redaktör]. Återskapelse av första utgåvan i *The Cambridge Encyclopedia of Anthropology*. <http://doi.org/10.29164/20emicetic>
- Naturvårdsverket (u.å.). *Agenda 2030 och de globala hållbarhetsmålen*. Tillgänglig 2023-04-11 från: <https://www.naturvardsverket.se/om-miljoarbetet/agenda-2030-och-globala-hallbarhetsmalen/>
- Ortner, S. B., (2006). *Anthropology and Social Theory: Culture, Power, and the Acting Subject*. Duke University Press. Durham & London. DOI: 10.2307/j.ctv11hppcg
- Rigi, S. (2018). *Kampen om skyarna - En studie om motivering kring planerade höghus i Stockholm och Göteborg*. [Masteruppsats Kulturgeografiska Institutionen Stockholms universitet]. Tillgänglig 2023-05-10 från: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1212222/FULLTEXT01.pdf>
- Sahlins, M. (1966). *The Original Affluent Society*. Tillgänglig 2023-05-23 från: https://www.uvm.edu/~jdericks/EE/Sahlins-Original_Affluent_Society.pdf
- Shore, C., Wright, S., & Però, D. (red.). (2011). *Policy worlds: Anthropology and the analysis of contemporary power*. Berghahn Books, Incorporated.
- Sjölander-Lindqvist, A. (2015). Balancing differentiated interests and conceptualizations in environmental management: Working across sectors in Swedish River Restoration. I *Journal of Organisational Ethnography*. [Vol. 4, uppl. 3, s. 306-323]. <http://dx.doi.org/10.1108/JOE-07-2014-0022>
- Skanska (u.å.). *Gröna Skrapan, Göteborg*. Tillgänglig 2023-05-05 från: <https://www.skanska.se/vart-erbjudande/vara-projekt/57315/Grona-skrapan%2C-Goteborg>
- SMHI (2023-03-20) *Huvudslutsatser i IPCC:s rapport Klimat i förändring 2023 – Syntesrapport*. Tillgänglig 2023-04-03 från: <https://www.smhi.se/nyhetsarkiv/huvudslutsatser-i-ipcc-s-rapport-klimat-i-forandring-2022-syntesrapport-1.194052>

Townsend, P. K. (2018). *Environmental Anthropology: From Pigs to Policies*. (3:e uppl.). Waveland Press Inc. Long Grove, Illinois, USA. ISBN: 978-1-4786-3613-7

Vetenskapsrådet (2017). *God Forskningssed*. ISBN 978-91-7307-352-3

Åkerlund, J. (2017). *Guide till Akademiskt Skrivande: Om att skriva rapporter, uppsatser och självständiga skriftliga arbeten på universitetet och högskolor*. Utgivningsort: Karlstad.

ISBN: 978-91-639-4865-7